

Fadil Alić
Behram-begova medresa u Tuzli

TEZKIRETNAMA¹

STOTINU GODINA OD ROĐENJA HAFIZA ABDULAHA BUDIMLIJE

Hafiz Abdulah Budimlija rođen je u Foči 20.11.1922. godine, od oca Hasana i majke Zejnebe (rođene Isanović). Hafiz Abdulah bio je najmlađe, četrnaesto dijete u porodici. Ime je dobio po djedu, a njegova porodica nosi prezime prema porijeklu iz Budima.²

Završio je mahalski mekteb na Musluku, u Donjem Polju, kod muallima Sabir-ef. Omerhodžića, a nakon toga i četverogodišnju osnovnu školu. Po okončanju osnovnog školovanja upisuje se u Medresu Mehmed-paše Kukavice u Foči. Hifz je počeo učiti u medresi 1936. godine, a okončao dvije godine kasnije. Zajednička hafiska dova i promocija u zvanje hafiza Abdulaha Budimlije i još dvojice hafiza, Uzeira Aganovića i Alije Delića, upriličena je u Carevoj džamiji u Foči 1938. godine. Trojica hafiza svoje školovanje nastavljaju u Sarajevu, na pedagoško-metodskom tečaju 1939. godine.

Službu u Islamskoj zajednici hafiz Budimlija počinje u gradu Bijeljini, 8. augusta 1939. godine, u svojstvu pomoćnika džematskog

1 *Tezkiretnama* je dokument Rijaseta Islamske zajednice o institucionalnom obilježavanju datuma rođenja ličnosti značajnih za islam, muslimane i IZ u Bosni i Hercegovini

2 focanskidani.wordpress.com, 7.11.2022. godine

imama – matičara kao muallim, vjeroučitelj, imam i hatib. Bio je upravitelj muške ibtidaije.

Hafiz Budimlija jedan je od 73 potpisnika čuvene *Bijeljinske rezolucije*, odnosno *Proglasa muslimana grada i kotara Bijeljina*, od 2. decembra 1941. godine, kojim najugledniji muslimani Bijeljine staju u odbranu pravoslavnog stanovništva od okupatorskih snaga, u kojem je, između ostalog, stajalo: *Spas Bosne leži u slozi i bratstvu Bosanaca, a ne u krvnoj mržnji i zavađi!!! Vjera neka nas ne razdvaja već neka nas ujedinjuje blagotvorno djelujući na sve nas da budemo na prvom mjestu ljudi koji ne dozvoljavaju da njima vladaju pobunjeni životinjski nagoni ubijanja i pljačkanja, koje kulturni čovjek treba da obuzda.*³

U džematu Dašnica u Bijeljini radi sve do novembra 1946. godine. Krajem te godine odlazi na odsluženje vojnog roka. Uporedo drži analfabetske tečajeve za muslimanke. Radi sve do 7. septembra 1949. godine, kada je zatvoren pod optužbom da je član organizacije *Mladi muslimani*.

Osuđen je na 10 godina zatvora. Robijao je u Tuzli, Titogradu (Podgorici) i Zenici, izložen nezamislivim torturama i teškom fizičkom radu. U zeničkoj robijašnici je ostao do kraja 1953. godine, kada je amnestiran, ali je iza toga još dvije godine bio bez građanskih prava.

Po izlasku iz zatvora, na veliko insistiranje džematlija, dozvoljeno mu je da bude imam Dašnice džamije u Bijeljini. Postavljen je za imama Atik-džamije 1960. godine i na toj dužnosti ostaje sve do penzionisanja 1975. god.

U toku radnog vijeka obavljao je dužnost vjersko-prosvjetnog referenta (glavnog imama) Medžlisa Islamske zajednice Bijeljina. Bio je član Sabora IZ-e za BiH, Hrvatsku i Sloveniju i član Sabora IZ-e za SFR Jugoslaviju.

U penziji je radio na sređivanju vlastite biblioteke od oko 2.800 starih rukopisa, knjiga i časopisa. Veći dio hafizove biblioteke otкупio je njegov učenik Husejn Jukan. Početkom 1988. godine počeo je s pisanjem Kur'ana.

3 Abdulah Budimlija, *Moja sjećanja*, BZK Preporod Bijeljina, 2004, str. 53.

Od 1966. do 1980. godine pet puta je obavio hadž. Kao penzioner posjetio je Siciliju, vulkan Etnu, Španiju, Maroko, Maltu, Tunis i Alžir. U organizaciji Udruženja Ilmije bio je u Londonu na izložbi islamske kulture.

Zbog diskusije na predramazanskom sastanku u Gazi Husrev-begovoj medresi u Sarajevu, maja 1981. godine, kojem je prisustvovao u svojstvu člana Sabora i predsjednika Medžlisa IZ-e Bijeljina, po povratku u Bijeljinu osuđen je na dva mjeseca zatvora. Tako je najljepše godine mladosti proveo na robiji, a ostatak života pod prismotrom.

Iako je dva puta robijao kao politički zatvorenik, ipak njegov politički angažman počinje padom komunističke vladavine u BiH.

Početkom Agresije na Bosnu i Hercegovinu, 6. aprila 1992. godine napušta Bijeljinu, bez ičega, i stiže u Tuzlu, kada po drugi puta postaje muhadžir. Iz Tuzle piše apele vladiki Tuzlansko-zvorničke eparhije da on svojim autoritetom utječe na četnike da obustave zločinačko divljanje.

Poštovani gospodine vladiko!

Mnogo cijenimo Vašu borbu za mir i slogu među našim narodima, kao i Vas lično, a posebno Vaš autoritet među našim narodima.

U ovim kriznim danima javljali ste se sa apelima za mir i ljubav među našim narodima, i to ste činili dok nije Vaš srpski narod počeo ubijati, klati i na razne načine zlostavljati druge narode. Vi i Crkva šutite, kao da ste i Vi sami iznenađeni zločinačkim djelima Vašeg naroda. Ne upućujete više ni apele, niti se bilo čime ograđujete od ovih zločinačkih djela Vašeg srpsko-pravoslavnog naroda. Ne dozvolite da Vam se šutnja na ove zločine pripiše kao saučesništvo pa bi, ne dao Bog, mogla Crkva nositi ljagu na sebi.

Zato se obraćamo Vašoj ličnosti da, ako već nije kasno, učinite što možete da se već jednom prekine sa zločinima koji se čine od Bijeljine do Foče prema nedužnom muslimanskom narodu. Nemojte nam reći da ste nemoćni bilo šta uraditi u zaustavljanju ovog zla jer ste Vi i kao ličnost i kao visoki funkcioner Srpske pravoslavne crkve veoma utjecajni, posebno među srpskim narodom.

Ovim Vam se obraćamo kao muslimani i kao Vaši sugrađani, prepuštajući Vašoj savjesti da učinite sve što možete. Na svemu što učinite, muslimani će Vam biti zahvalni.

Poštovani vladiko!

Podsjećamo Vas na časnu i ljudsku ulogu rahmetli muftije Kurta koji je žrtvovao sebe da bi spasio srpski narod u Tuzli, dok Vaš život u ovom slučaju neće biti izložen opasnosti.

Molimo Vas da udovoljite svojim sugrađanima, čime biste više doprinijeli svojoj crkvi i srpskom narodu nego sugrađanima drugih naroda.

Sa osobnim poštovanjem i pozdravom

Vaši sugrađani

Tuzla, 09.05.1992. godine
hfz. A. Budimlija i drugi⁴

Zatim, dva puta piše apel Sveislamskom kongresu u Rijadu i u Džeddi kako bi ih upoznao o stanju Bošnjaka u Bosni, kao i apele nadležnim institucijama i forumima UN-a. Piše i Svetom sinodu Srpsko-pravoslavne crkve i patrijarhu Pavlu u Beograd, podsjećajući ga na rezolucije koje su muslimani pisali protiv progona Srba, Jevreja i Roma u toku Drugog svjetskog rata.

Kada je reaktiviran rad Behram-begove medrese u Tuzli, u oktobru 1993. godine, prihvatio se obavljanja dužnosti profesora nastavnog predmeta Kiraet i prvog njezinog muhafiza u obnovljenom periodu.⁵

Hafizove poruke koje je uputio učenicima Behram-begove medrese u Tuzli na prvom času Kiraeta bile su:

Draga moja djeco!

Dragi moji učenici!

Dragi moji odabranici!

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

⁴ Ibidem, str. 118.

⁵ bbm.edu.ba, 10.11.2022. godine

Milostivi poučava Kur'anu, stvara čovjeka, uči ga govoru.

Današnji dan bit će upisan u svijetle stranice historije muslimana ovoga kraja i cijele BiH. Ovo je dan velike radosti! Dan u kojem se diže zastor tmine i mraka, kada otvaramo nove stranice naše budućnosti! Mi, muslimani BiH, najbolje smo osjetili za proteklih 50 godina šta je džehalet i šta je bezvjerstvo. Antifašistički II svjetski rat u BiH vodili su bezvjernici.

Od 1945. godine istjerana je vjera iz škola, iz Armije, iz preduzeća i iz svih pora života. Duše našeg naroda su zapostavljene, zapuštene i obrasle u korov raznovrsnih negativnosti. Zato će biti potrebno dosta truda, dosta umještosti, vještine, da se taj korov, taj plijesan očisti i digne s naših i iz naših duša, da bi naša buduća pokoljenja bila osvjetljena vjerom – Dini – Mubina.

Zato je otvaranje i ponovo oživljavanje Behram-begove medrese u Tuzli od velikog značaja za budućnost vjere islama u ovim krajevima sjeveroistočne Bosne i šire. (...)⁶

Hafiz Abdulah Budimlija bio je saradnik više novina i časopisa: *Preporod, Zmaj od Bosne, Zemzem, Sumejja, Hikmet, Glas Mladih muslimana i Bihnam*.

Godine 2006. je za životno djelo dobio *Povelju Hasan Kaimija*. Uspješno se bavio kaligrafijom. Uz to, držao je hutbe, vazove i predavanja, kurseve, vazove i uputstva, naročito za borce, vršio šerijatska vjenčanja te pisao dove i govore. Bio i jedan od savjetnika mufije tuzlanskog Husejn-efendije Kavazovića i reisul-uleme dr. Mustafe-efendije Cerića.

Hafiz Budimlija autor je:

- Kataloga izložbi Kaligrafije arapskog pisma,
- Zbirke šaljivih priča: *Hafizove latife, Bošnjaci u pričama, dosjetke i šale,*

6 Abdulah Budimlija, *Moja sjećanja*, BZK Preporod Bijeljina, 2004, str. 189-190.

- Knjiga: *Moja sjećanja, Čuvajte se zabranjenih djela, 45 hutbi iz vremena socijalizma i*
- rukom pisanog čitavog Kur'ana.

Abdulah-efendija Budimlija jedan je od najpoštovanijih alima u svojoj generaciji. Bio je izuzetno cijenjen i priznat u Islamskoj zajednici i bošnjačkom narodu.

Hadži hafiz Abdulah-efendija Budimlija preselio je na Ahiret u subotu, 11. jula 2009. godine.

Ukopan je u haremu Džindijske džamije u Tuzli.